

Utanova Diyora Abdumonobovna
TAQU PhD, mustaqil izlanuvchi,
Alfraganus universiteti Turizm fakulteti
Umumkasbiy fanlar kafedrası katta o'qituvchisi
Orcid.org/0009-0003-8783-068X

TOSHKENT SHAHRIDAGI TURAR-JOY MAJMUALARINING AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY USLUBLARI SINTEZI

Annotatsiya. Toshkent shahrida qurilayotgan zamonaviy turar-joy majmualari an'anaviy o'zbek arxitekturasi tamoyillarini o'zida aks ettirishga harakat qilmoqda. Ushbu maqolada yangi uy-joy komplekslari dizayni, ularning an'anaviy elementlar bilan uyg'unlashuvi va me'moriy o'ziga xosliklari tahlil qilinadi. An'anaviy o'zbek mahallalarining strukturasi taqlid qiluvchi zamonaviy loyihalar urbanizatsiya jarayonida milliy o'zlikni saqlab qolish muhimligini ko'rsatadi.

Аннотация. Современные жилые комплексы, строящиеся в Ташкенте, стремятся отразить принципы традиционной узбекской архитектуры. В данной статье анализируется дизайн новых жилых комплексов, их гармоничное сочетание с традиционными элементами и архитектурные особенности. Современные проекты, имитирующие структуру традиционных узбекских махаллей, показывают важность сохранения национальной идентичности в процессе урбанизации.

Abstract. The modern residential complexes being built in Tashkent aim to reflect the principles of traditional Uzbek architecture. This article analyzes the design of new residential complexes, their integration with traditional elements, and their architectural uniqueness. Modern projects that replicate the structure of traditional Uzbek mahallas highlight the importance of preserving national identity during urbanization.

Kalit so'zlar: Toshkent arxitekturasi, turar-joy majmualari, an'anaviylik, zamonaviylik, milliy o'zlik.

Ключевые слова: архитектура Ташкента, жилые комплексы, традиционность, современность, национальная идентичность.

Keywords: Tashkent architecture, residential complexes, traditionalism, modernity, national identity.

Kirish. Toshkent arxitekturasi tarixiy jihatdan an'anaviy sharqona va zamonaviy yevropacha uslublarning uyg'unligi bilan ajralib turadi. Mustaqillikdan keyin urbanizatsiya jarayonlari jadallashib, shahar yangi turar-joy majmualari bilan

boyidi. Shu bilan birga, zamonaviy turar-joy loyihalarida milliy o'zlikni saqlab qolish masalasi dolzarb bo'lib qoldi. Ushbu maqolada Toshkentning yangi turar-joy majmualari qanday qilib an'anaviy arxitektura elementlarini o'z ichiga olishi va zamonaviy talablar bilan uyg'unlashishi tahlil qilinadi.

Metodologiya. Ushbu tadqiqot Toshkent shahrida yangi qurilayotgan turar-joy majmualarining arxitektura xususiyatlarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, tadqiqotda sifatli va miqdoriy tahlil usullari qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

Me'moriy tahlil: Toshkentdagi zamonaviy turar-joy majmualarining arxitektura xususiyatlari o'rganilib, quyidagi jihatlar tahlil qilindi:

Fasad va bezak elementlari – an'anaviy o'zbek arxitekturasi bilan bog'liq naqshlar, ganch o'ymakorligi va geometrik ornamentlar mavjudligi.

Binolar shakli va masshtabi – turar-joy majmualarining hajmiy-kompozitsion yechimlari, balandligi va shahar landshaftiga ta'siri.

Funksional rejalashtirish – an'anaviy mahalla tizimiga mos kelishi yoki zamonaviy kvartal tipidagi loyihalarga asoslanishi.

Tadqiqotda zamonaviy va an'anaviy arxitektura elementlari o'zaro taqqoslandi. Ushbu usul yordamida quyidagilar o'rganildi:

- Toshkentning tarixiy mahallalaridagi arxitektura elementlari va ularning hozirgi zamonaviy turar-joy loyihalarida qanday aks etayotgani.

- Mahalla tizimining joriy etilishi – mahallalarga xos bo'lgan hovlili uylar va ko'cha tarmog'ining zamonaviy loyihalardagi aks etishini tahlil qilish.

- Materiallar va qurilish uslublari – tarixiy va zamonaviy turar-joy majmualarida ishlatiladigan materiallarning taqqoslanishi.

Tadqiqot jarayonida Toshkentdagi zamonaviy turar-joy majmualarini loyihalash va qurishda ishtirok etayotgan mutaxassislar bilan intervyular o'tkazildi. Ular quyidagi guruhlariga ajratildi:

- Me'morlar va dizaynerlar – milliy arxitektura elementlarining zamonaviy loyihalarga integratsiyasi bo'yicha fikr almashildi.

- Shahar rejalashtiruvchilari – Toshkent shahrining urbanizatsiya jarayonlarida an'anaviy me'morchilik tamoyillarining roli bo'yicha tahlil qilindi.

- Aholi vakillari – yangi qurilgan turar-joy majmualarining qulaylik darajasi va an'anaviylikni qay darajada aks ettirishi bo'yicha fikrlar olindi.

- Intervyular natijasida zamonaviy turar-joy majmualari loyihalarida an'anaviy elementlar qo'llanilishining afzalliklari va kamchiliklari aniqlandi.

Tadqiqot uchun Toshkent shahridagi quyidagi yirik turar-joy majmualari o'rganildi:

«Tashkent City» – Toshkentning markazida joylashgan zamonaviy turar-joy va biznes markazi. Uning dizaynida xalqaro arxitektura tamoyillari ustunlik qiladi, ammo ayrim joylarda milliy naqsh elementlari uchraydi.

«Olmazor City» – ko‘proq o‘zbek arxitekturasiga xos elementlarni o‘zida mujassam etgan turar-joy kompleksi.

«Nurafshon New City» – Toshkent viloyatida yangi shahar loyihasi bo‘lib, an’anaviy shahar tuzilishiga yaqinroq loyihalashtirilgan.

Tanlangan obyektlar arxitektura uslublarining turlicha bo‘lishi tufayli tahlilning obyektivligini oshirishga xizmat qildi.

Natijalar. So‘nggi yillarda Toshkent shahrida qurilayotgan turar-joy majmualari quyidagi xususiyatlarga ega:

- Yuqori qavatli binolar, ekologik va energiya tejamkor yechimlar.
- Yashil hududlar va rekreatsiya zonalarining mavjudligi.
- Mahalla tamoyiliga asoslangan kvartal tipidagi loyihalar.

Zamonaviy loyihalarda quyidagi an’anaviy o‘zbek arxitektura elementlari qo‘llaniladi:

- Islimiy naqshlar va ganch o‘ymakorligi – interyer va eksteryerlarda milliy naqshlardan foydalanish.
- Hovlili kvartallar – mahalla tizimiga asoslangan turar-joy loyihalari.
- Ko‘cha strukturalari – tor va soyali yo‘laklar an’anaviy mahalla me’morchiligidan ilhomlangan.

Mahalliy me’morlar zamonaviy binolarga milliy ruhni singdirish uchun quyidagi usullardan foydalanishmoqda:

- Loyiha rejalashtirishida mahalla modeli – har bir turar-joy majmuasida qo‘shni aloqalarini mustahkamlovchi joylashuv prinsiplari qo‘llaniladi.
- Materiallar tanlovi – tabiiy tosh va milliy uslubdagi bezaklar ishlatilmoqda.
- Ijtimoiy infratuzilma – an’anaviy bozor maydonchalari, jamoat hududlari.

Muhokama. Yangi qurilayotgan turar-joy majmualari an’anaviy arxitektura elementlari bilan uyg‘unlashgan holda Toshkent shahrining umumiy arxitektura landshaftini shakllantirmoqda. Zamonaviy texnologiyalar va ekologik dizayn yondashuvlari an’anaviy me’moriy uslublar bilan uyg‘unlashgan holda shahar estetik ko‘rinishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Shu bilan birga, ayrim loyihalarda faqat dekorativ milliy elementlarning qo‘llanilishi, mahalla tamoyillarining yetarlicha chuqur integratsiya qilinmaganligi

kabi muammolar ham mavjud. Kelajakda milliy o'zlini saqlab qolish uchun an'anaviy turmush tarziga mos rejalashtirish usullarini joriy etish muhimdir.

Xulosa. Toshkent shahridagi zamonaviy turar-joy majmualari an'anaviy va zamonaviy arxitektura elementlarini sintez qilish orqali milliy identifikatsiyani saqlashga xizmat qilmoqda. Ushbu jarayonda mahalla tamoyillarini loyihalashga integratsiya qilish, ekologik yondashuvlarni qo'llash va milliy arxitektura uslublarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kelajakda shaharsozlik siyosatida an'anaviy va zamonaviy uslublarning uyg'unlashishiga ko'proq e'tibor qaratish talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi shaharsozlik qonunlari va me'yorlari.
2. Toshkent shahar bosh rejasi: Rivojlanish strategiyasi.
3. Me'moriy dizayn bo'yicha zamonaviy tadqiqotlar va nashrlar.